

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต

นาย วรภัทร์ สังข์น้อย

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-504-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING THE DECISION OF FAMILY TO DONATE ORGANS

Mr. Woraphat Sungnoi

สถาบันวิทยบริการ

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication**

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-331-504-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

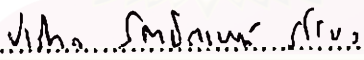
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต
นาย วรภัทร์ สังข์น้อย
การประชาสัมพันธ์
อาจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล

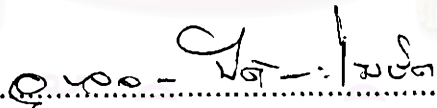
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวดี บุญลือ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมเชิต)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ด้วยฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

บรรณานุกรม: ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต (FACTORS AFFECTING THE DECISION OF FAMILY TO DONATE ORGANS) อ. ที่ปรึกษา: อ. ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, 206 หน้า. ISBN 974-331-504-7

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภายใต้กรอบแนวคิดเชิงปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับญาติผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะ จำนวน 31 คน

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต โดยปัจจัยภายในตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความเชื่อ และปัจจัยเสริม 5 ประการ ได้แก่ การรับรู้เรื่องชีวิต ความรู้ ความตั้งใจ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และบุคลิกภาพ ส่วนปัจจัยภายนอกตัวญาติผู้เสียชีวิต ประกอบไปด้วย ปัจจัยหลัก ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์ และปัจจัยเสริม 3 ประการ ได้แก่ บุคคลใกล้ชิด ลักษณะผู้เสียชีวิต และสื่อ

ขั้นตอนของการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการตัดสินใจ ระยะการตัดสินใจ และระยะหลังการตัดสินใจ โดยในระยะก่อนการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นตอนการรับรู้สภาพอาการของผู้เสียชีวิต และขั้นตอนการท้อใจ ในระยะการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นตอนการถูกขอบริจาคอวัยวะ ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติม (ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ลำดับขั้น ได้แก่ การเกิดความสงสัย การซักถาม และการได้รับคำอธิบาย) ขั้นตอนการคิดพิจารณา ขั้นตอนการปรึกษาและอธิบายบุคคลใกล้ชิด และขั้นตอนการตัดสินใจยินยอมบริจาคอวัยวะ และในระยะหลังการตัดสินใจ ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอนคือ การยืนยันการตัดสินใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4085295028 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD:

FACTORS/ AFFECTING/ DECISION MAKING/ ORGAN DONATION

WORAPHAT SUNGNOI: FACTORS AFFECTING THE DECISION OF FAMILY TO DONATE ORGANS.

THESIS ADVISOR: PARICHART STHAPITANONDA SAROBOL, Ph.D. 206 pp. ISBN 974-331-504-7

The purposes of this research were (1) to study the factors which affect the decision making of family members who donated the death's organs of the significant others, and (2) to explore the decision-making process of these family members. A qualitative research, with the phenomenology framework, was implemented. The in-depth interviewing technique was conducted with 31 family members who decided to donate the death's organs of their significant others.

The results reveal that the decision making of family to donate the death's organs of their significant others is affected by the internal and external factors. Basically, the internal factors consist of the major factor: particular belief, and 5 supporting factors, including perceptions about life, knowledge, intention, economic status, and personality traits. Likewise, the external factors consist of healthcare professionals as the major factor, and 3 supporting factors, including relatives, death's traits, and media.

The decision-making process of family to donate the death's organs of their significant others is divided into 3 major phases: before the decision, during the decision, and after the decision. The first phase, before the decision, consists of 2 stages: perceiving about the death's state, and accepting the death's state. The second phase, during the decision, consists of 5 stages: being requested for organ donation, searching for the information (which is composed of 3 levels: doubting, inquiring of information, and receiving the explanation), considering the choices, and also taking counsel with the significant others. The last phase, after the decision, consists of 1 stage: confirming the decision.

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์.....

สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จส่งไปได้ด้วยความอนุเคราะห์ และการสนับสนุนจาก อาจารย์ ดร. ปาริชาติ สกาศิตานนท์ สโรบล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อชี้แนะ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธนวัต บุญลือ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ ปิติพัฒนะโมษิต กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณา ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิศิษฎ์ ฐิตวัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ที่ได้ช่วยเหลือ และสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด ทำให้การวิจัยครั้งนี้สามารถสำเร็จส่งไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณ คุณยุวดี อรรถจารุสิทธิ์ ในความมีน้ำใจ และคอยช่วยเหลือผู้วิจัยในทุก ๆ ด้าน อย่างเสมอต้นเสมอปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ช่วยติดต่อบริษัทผู้เสียชีวิตเพื่อขอสัมภาษณ์ อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ทั้งใน และนอกเวลาราชการ แม้ว่ามีภาระหน้าที่การทำงานมากมายก็ตาม

กราบขอบคุณ ญาติผู้เสียชีวิตที่เป็นผู้ตัดสินใจบริจาคอวัยวะทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความโอบอ้อมอารีของญาติผู้เสียชีวิตทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตา และเอ็นดูผู้วิจัยเสมือนเป็นบุตรหลาน

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ โครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ รุ่นที่ 24 เพื่อน ๆ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นที่ 28 และเพื่อน ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 1/1 แผนการเรียน อังกฤษ-ฝรั่งเศส-พาณิชยกรรม โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้สนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบใจน้องชาย ที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจที่ดีที่สุดแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

วรภัทร์ สังข์น้อย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ

บทที่

1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
ปัญหานำวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
นิยามศัพท์	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ	12
การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจกับการบริจาคอวัยวะ	15
การตัดสินใจ และขั้นตอนการตัดสินใจ	16
ขั้นตอนการตัดสินใจ	16
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	24
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ	25
ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม	27
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการสื่อสาร	28
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยใช้อิทธิพลทางสังคม	29
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการยินยอม การเลียนแบบ และความต้องการจะเปลี่ยนแปลง	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2	แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ และความเชื่อทางศาสนา 31
	ความเชื่อทางศาสนา 32
	แนวคิดเกี่ยวกับผู้ส่งสาร 33
	แนวคิดเกี่ยวกับสาร 36
	แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ 38
	สื่อบุคคล 38
	สื่อสนับสนุน 39
	แนวคิดเกี่ยวกับผู้รับสาร 40
	ลักษณะส่วนบุคคลที่มีผลต่อการถูกโน้มน้าวใจ 40
	ลักษณะทางประชากรกับการถูกโน้มน้าวใจ 40
	ลักษณะทางบุคลิกภาพกับการถูกโน้มน้าวใจ 42
	ลักษณะทางการรับรู้เชิงแนวคิดกับการถูกโน้มน้าวใจ 44
	ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 46
	ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาของบุคคลกับพฤติกรรม 47
	ปัจจัยที่มีผลต่อเจตนาของบุคคล 48
	ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 48
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 49
	งานวิจัยเกี่ยวกับการบริจาคอวัยวะ 50
3	ระเบียบวิธีวิจัย 54
	รูปแบบการวิจัย 54
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 54
	ขั้นตอนการทำวิจัย 55
	เงื่อนไขของการทำวิจัย 55
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 56
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 56
	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ 57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ความเชื่อถือได้ของข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
4 ผลการวิจัย	59
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับญาติผู้เสียชีวิต	59
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	61
ปัจจัยภายใน	63
ปัจจัยหลัก	63
ปัจจัยเสริม	68
ปัจจัยภายนอก	87
ปัจจัยหลัก	87
ปัจจัยเสริม	100
ขั้นตอนการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	121
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	139
สรุปผลการวิจัย	139
อภิปรายผลการวิจัย	165
ข้อเสนอแนะ	173
ข้อเสนอแนะทั่วไป	173
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป	174
รายการอ้างอิง	175
ภาคผนวก	181
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	182
ภาคผนวก ข รายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล	185
ประมวลภาพถ่ายผู้ให้สัมภาษณ์	194
ประวัติผู้เขียน	206

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	แสดงจำนวนผู้รับบริจาคอวัยวะ ที่แจ้งผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 ถึง 31 ธันวาคม 2541	1
2	แสดงจำนวนผู้ที่สมองตาย แล้วสามารถนำอวัยวะไปใช้ปลูกถ่ายได้ ที่แจ้ง ผ่านศูนย์รับบริจาคอวัยวะ สภากาชาดไทย ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2537 ถึง 31 ธันวาคม 2541	3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่	
1 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	62
2 แสดงปัจจัยหลักภายใน ทางด้านความเชื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจ บริจาคอวัยวะ ของญาติผู้เสียชีวิต	64
3 แสดงปัจจัยเสริมภายใน ทางด้านการรับรู้เรื่องชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาค อวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	69
4 แสดงปัจจัยเสริมภายใน ทางด้านความรู้ที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของ ญาติผู้เสียชีวิต	72
5 แสดงปัจจัยเสริมภายใน ทางด้านความตั้งใจที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ของญาติผู้เสียชีวิต	77
6 แสดงปัจจัยเสริมภายใน ทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการตัดสินใจ บริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	80
7 แสดงปัจจัยเสริมภายใน ทางด้านบุคลิกภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะ ของญาติผู้เสียชีวิต	82
8 แสดงปัจจัยหลักภายนอก ทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ที่มีผลต่อการตัดสินใจ บริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	88
9 แสดงปัจจัยเสริมภายนอก ทางด้านบุคคลใกล้ชิดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาค อวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	102
10 แสดงปัจจัยเสริมภายนอก ทางด้านลักษณะผู้เสียชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจ บริจาคอวัยวะของญาติผู้เสียชีวิต	110
11 แสดงปัจจัยเสริมภายนอก ทางด้านสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจบริจาคอวัยวะของ ญาติผู้เสียชีวิต	113